

PROF. DR. ABDURRAHMAN GÜZEL İLE SÖYLEŞİ

An interview with Prof. Dr. Abdurrahman Güzel

Tuba SALTİK ÖZKAN*

Tuba Saltık Özkan: Hocam, akademik özgeçmişinizi bir de sizden dinleyebilir miyiz?

Prof. Dr. Abdurrahman Güzel: Milli Eğitim Bakanlığı adına, 1416 sayılı Kanun uyarınca *'Yurtdışında lisans, yüksek lisans ve Doktora'* yapmak üzere Şubat 1966'da Almanya'ya gittim. Almanca lisan öğrenimimi tamamlamak üzere, Mart 1966- Ocak 1967 tarihleri arasında sırasıyla *"Goethe- Institut Grafrath/Obb ve Rothenburg/Obt"* de *'lisan öğrenimimi'* tamamladım.

Mart 1973 yılının Bahar Sömestresi'nde, Viyana Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Şarkiyat Enstitüsü Türkoloji ve İslami Bilimler Bölümü'nde, Univ. Ord. Prof. Dr. *Herbert W. Duda*, Univ. Ord. Prof. Dr. *Herbert Jansky*, Univ. Ord. Prof. Dr. *Andreas Tietze*, Univ. Ord. Prof. Dr. *W. Hirsch* ve Univ. Ord. Prof. Dr. *Hans Ludwig Gottscalk*'ın yanla-

rında *lisans, yüksek lisans ve doktora öğrenimlerimi* tamamladım. Doktora tezi olarak *"Ali in der Bektashi-Dichtung namentlich jener des 16. Jhd't's: XVI. Yüzyıl Bektaşî Edebiyatında Hz. Ali Motifi"* konulu çalışmayı hazırlayarak 8 Haziran 1973'te *"Edebiyat Doktoru"* ünvanını aldım.

Eylül 1973'te Türkiye'ye döndükten sonra bir süre Konya'da görev yaptım. 15 Temmuz 1974'te *Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne Öğretim Görevlisi* olarak atandım.

Burada çok muhterem Hocam *Prof. Dr. Şükrü Elçin* tarafından bendenize verilen *"Kaygusuz Abdal'ın Hayatı ve Eserleri"* konulu doçentlik çalışmamı 1979'da bitirerek *"Doçent"* ünvanını aldım. 1985 yılında *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümünde "Profesör"* oldum.

Eşim Mâhide, iki evladımız da Şüle ve Alper 'dir. Kızım Yusuf Özbek ile evli bir de *Buğra Ülgen* adlı torunumuz vardır.

Ekim 1989-Şubat 1994 tarihleri arasında *Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Üyesi* olarak çalıştım.

Kasım 1994- Eylül 1998 tarihleri arasında *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörü* olarak görev yaptım.

Ekim 1998-Ağustos 2001 tarihleri arasında *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Girne American Üniversitesi*

* Gazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Araştırma Görevlisi

Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü'nde 'Öğretim Üyesi' olarak çalıştım.

Tekrar **Gazi Üniversitesi**'ndeki görevime döndüm. Buradan da 16 Ekim 2003 tarihinde **'Emekli'** oldum.

16 Ekim 2003 tarihinden beri **Başkent Üniversitesi Eğitim Fakültesi 'Türkçe'nin Eğitimi Bölümü, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Bölümü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Başkanı, Başkent Üniversitesi Dil Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü** olarak görev yapmaktayım.

T.S.Ö.: Viyana Üniversitesi'nde Türkoloji okumaya nasıl karar verdiniz?

A.G.: Almanya'da **yabancı dil öğrenimimi** tamamladıktan sonra, Şubat 1967'de **Viyana Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Şarkiyat Enstitüsü, Türkoloji ve İslami Bilimler Bölümü**'nde meşhur **Türkolog** hocalardan **Ord. Prof. Dr. Herbert W. DUDA ve Ord. Prof. Dr. Herbert JANSKY**'nin yanlarında **Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora Öğrenimim** yapmaya karar verdim. Bu esnada Arapça, Farsça, Latince, İbranice dilleri üzerinde de çalıştım. Ana branş **'Türkoloji'**, yan alan olarak da **'İslami İlimleri'** seçtim ve tahsilimi burada **'Ali in der Bektaschi Dichtung Jener des 16.Jhdt's'** adlı **'Dokora Tezi'**mi tamamlayarak, **8 Haziran 1973**'de **'Edebiyat Doktoru'** ünvanını aldım. Bu bölümde okuduğum için de mutluyum.

Ancak bu bölümü seçişimde **Ord.Prof. Dr Mehmet Fuat Köprülü**'nün tesiri oldu diyebilirim. Sonra bu bölüm, Türk'ün gerçek anlamda **'Temel Kültürü'**nü ele alan bir bölümdür. Sonra şunu da söylemek gerekirse **Türkoloji**, Viyana 'da XVI.yüzyılda başlamıştır. Yani bizzat benim kültürümle yakından Avrupalılar ilgilenmektedir. Öyle ise ben niçin kendi kültürümle ilgilenmeyeyim?.

T.S.Ö.: Akademik çalışma alanı olarak Dini Tasavvufi Türk Edebiyatı'nı seçmenizdeki etkili olan ne idi?

A. G.: Bu alanı seçmemde iki etken bulunmaktadır. Bunlardan biri, **Ord.Prof. Dr. Mehmet Fuat Köprülü**'nün, **'Türk Edebiyatı'nda İlk Mutasavvıflar'** adlı eseridir. İkinci etken de **Prof. Dr. Şükrü Elçin** hocamdır. Kendileri o zaman, **Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı** idi. İlk görüşmemizde özellikle bu konu üzerinde çalışmamı söylediler. Çünkü bu konuda Türkiye'de fazla çalışmanın olmadığını da ifade ettiler. Ben de hocamın bu tavsiyelerini anında kabul ettim. O esnada hocam Prof. Dr. Şükrü Elçin elim **Kaygusuz Abdal**'ın Külliyyatını ihtiva eden bir Koleksiyon'u verdi. Ben de hemen bu konuda yurt içi ve yurt dışı kaynaklar çerçevesinde **'Kaygusuz Abdal'ın Edebi Şahsiyeti ve Eserlerinin Genel Özellikleri'** üzerinde **'Doçentlik Tezi'** çalışmalarına başladım ve tamlayarak 1980'de **'Eylemli Üniversite Doçenti'** ünvanını aldım. O gün bu gündür de bu konuda çalışmaktayım. Çalıştığım için de mutluyum. Hocam **Prof. Dr. Şükrü Elçin**'e her daim şükran borçluyum.

T.S.Ö.: Türkiye'deki akademik hayatınıza Hacettepe'de başlamanızdan ve Prof. Dr. Şükrü Elçin'den biraz söz edebilir misiniz?

A. G.: 1973 yılında Türkiye'ye döndükten sonra bir süre Konya'da görev yaptım. Bu sırada, adını duyduğum ama kendisiyle henüz tanışmadığım **Prof. Dr. Şükrü Elçin**'den bir telgraf aldım. Bunun üzerine Ankara'ya giderek **Prof. Dr. Şükrü Elçin** hocam ile Hacettepe'de buluştum. Bu buluşmanın, Merhum hocalarımızdan, **Prof. Dr. Yaşar Önen** ve **Prof. Dr.Hasan Ali Koçer**'in tavsiyesi üzerine gerçekleştiğini ben sonradan öğrendim. **Şükrü Hoca**, o zamanlar **Ha-**

çettepe Üniversitesi Rektörü Prof.Dr. İhsan Doğramacı'ya benim durumumu anlatmış. Yurt dışındaki çalışmalarından söz etmiş. Sayın **Doğramacı** da Şükrü Hoca'ya:

"Hemen alınız" demiş. Benimle birlikte o dönemde, **Prof.Dr. Umay Günay, merhum Dr. Turgut Günay, merhum Prof. Dr. Meserret Dirioz, Prof. Dr. Tulga Ocak**, Şükrü Hoca'nın '**doktoralı öğretim görevlileri**' olduk.

1974'ten 1985'e kadar Hacettepe'de kaldım. 1979'da Doçentlik jürimde Şükrü Hoca'da yer aldı ve 1981'de emekli oldu. Şükrü Hoca, hoca olmakla beraber bir baba gibiydi. Ben hayatımda onun kadar mükemmel bir insanı az tanıdım. Bu nedenle ona her zaman şükran ve öğrencilik borcum var. Ben hiçbir zaman hocanın yanında ünvanımı söylemem, Şükrü Elçin'in asistanıyım derim. Biz hala hocalık ve asistanlık dönemimizi yaşıyoruz. **Aşık Ömer** konusunda da birlikte çalışıyoruz hocamla. Ben **Dini-Tasavvufi Türk Edebiyatı** adlı çalışmamı da ilelebet **Şükrü Hocama ithaf** ettim, bu eser böylece devam edecektir. Allah hocama hayırlısından uzun ömürler nasip etsin.

T.S.Ö.: Sizin Milli eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulunda yer aldığınız dönemde Halkbilimi dersleri lise müfredatına seçmeli bir ders olarak eklendi. Bugünlerde de ilk ve orta öğretim müfredatına halk kültürü derslerinin zorunlu ders olarak konulması ile ilgili bir çalışma yürütülüyor. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

A.G.: Daha önceleri **halk kültürü** ya da halkbilimi ile ilgili dersler, üniversiteler de dahil olmak üzere eğitim öğretim müfredatında yer almazdı. Ancak Hacettepe Üniversitesi'nde bir Türk Halkbilimi bölümü kurulduktan sonra, 1989-1994 yılları arasında rahmetli Avni Akyol ile müfredat programlarının yeni-

den yapılması hakkında bir görüşmemiz oldu. Bu programları hazırlarken Türkçe, edebiyat, dilbilimi, kompozisyon gibi derslerin yanında halkbilimi derslerini de koyduk. Çünkü, eğer toplum bu alanda gerekli bilgiye sahip olmazsa kendi kültür ve değerlerini nasıl anlayacaktır. Biz bu dersleri, lise müfredatına koymuştuk. Bugün, ilköğretimde de halk kültürü derslerinin okutulması isabetli bir karardır. Ancak müfredata alınan derslerin içerikleri de son derece önemlidir. Bu programları hazırlayanların mutlaka uzman kişiler olması gerekmektedir. Maalesef bu konuda sorunlar yaşanıyor. Bu dersin içeriğinde Türk toplumunun inançları, adet, gelenek ve görenekleri el sanatları gibi tüm kültürel yaşantısı bilimsel bir çalışma alanı olarak yer almalıdır.

T.SÖ.: Halkbilimi, Halk Edebiyatı ve Dini Tasavvufi Türk Edebiyatı arasındaki ilişkiyi değerlendirir misiniz?

A.G.: **Halk edebiyatı**, divan ve teke edebiyatının dışında kalan malzemesi dile dayanan, ilk söyleyicileri belli olmayan anonim mahsullerdir. **Halkbilimi** de halkın gelenek görenekleri, giyim kuşamaı, duygu düşünce ve inançları, maddi ve manevi yaşayış biçimleri ve bunları araştıran disiplindir. **Dini tasavvufi Türk Edebiyatı** ise, halkbilimi ile inançlar çerçevesinde bir bağlantısı olan, ancak lirik ve didaktik eserleri kapsayan bir alandır. Halkbiliminde inancın daha çok uygulama ve gelenek oluşturma yönü ele alınmaktadır. Mesela cenaze töreninde yapılan pratikler halkbiliminin alanıdır. Ancak halkbilimi diğer alanlara nazaran daha geç ortaya çıkmış yeni bir bilim dalıdır.

Dini Tasavvufi Türk Edebiyatı ise başlangıçta hakir görülmüş ele alınmamış değişik isimlendirmelere konu olmuştur. Bu alan ilk ve ortaöğretimde hatta üniversitelerde bile gereği gibi öğ-

retilememiştir. 1994'ten sonraki ortaöğretim programlarında *Dini Tasavvufî Türk Edebiyatı* yer almış ve daha sonra da üniversiteler de çalışarak yeni araştırmacılar yetiştirmeye başlamıştır. Türk Edebiyatının içinden *dini muhtevayı* kaldırırsanız, içi boş bir kovana benzer. *Dini Tasavvufî Türk Edebiyatı*, *divan edebiyatı* ve *aşık edebiyatı* arasında; halk-havas, okumuş-okunmuş arasında bir köprü vazifesi görmektedir. *Yunus Emre, Süleyman Çelebi, Kaygusuz Abdal*, her iki grubu da kucaklamaktadır.

T.S.Ö.: Bugünkü dil, kültür ve edebiyat çalışmaları hakkında ne düşünüyorsunuz?

A. G.: İyi bir edebiyatçı olmak için öncelikle *Farsça Arapça ve Türkçe'*yi çok iyi bilmek, ayrıca *tarih, din ve edebiyat sosyolojisini* de iyi bilmek gerekir. Ben günümüzdeki edebiyat çalışmalarında eskiyi tekrardan başka bir şey göremiyorum. 1926'da yapılan bir edebiyat tasnifini bugün hala kullanıyorsak bir arpa boyu yol gitmemişiz demektir. Amerika'da 68'li yıllardan sonra NASA programının uygulanmasıyla birlikte Amerikan İngilizcesine 30 bin kelime yüklenmiştir. Bizde de böyle olması lazım. *Dolmuş, akaryakıt, buzdolabı, cankurtaran* (ambulans) *gecekondu*, gibi isimleri üreten Türk toplumdur. Ama bu kelimeleri maalesef *Türk Dil Kurumu* değil, halk üretmiştir. Bu nedenle bu türlü konularda da halk üretimlerine önem verilmelidir. Ancak dili Türkçeleştirmek adına Arapça ve Farsça'dan geçen bazı kelimeler atılmak isteniyor, bu, dilin fakirleşmesine neden olacak bir yaklaşımdır. Ben yabancı kelime girmesine karşı değilim ama, mevcut kelimelerin atılmasına karşıyım. Yeni giren her kelimeyi kendi gramer kurallarımıza göre uyarlayabiliriz.

T.S.Ö.: Dini Tasavvufî Türk Edebiyatı ve Tekke Edebiyatı isimlendirmeleri hakkında ne düşünüyorsunuz?

A.G.: Tekke Edebiyatı ifadesine tamamen karşıyım. Çünkü bu edebiyatı lokal bir bölgeye sıkıştırıramazsınız. Tekke Edebiyatı ifadesi tekkelerin bünyesinde, ya da çevresinde gelişen bir edebiyatı kapsar. Oysa ki *Dini Tasavvufî Türk Edebiyatı* cihanşümul bir edebiyattır.

T.S.Ö.: UNESCO, Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi kapsamında ülkelerin Somut Olmayan Kültürel Miras yapıtlarını listelemektedir. Türkiye'nin de yapıtları listesine, Mevlevî Müziği ve Sema gösterilerinin alınması konusundaki düşünceleriniz neler?

A.G.: Bizim ilkönce kendi kültürümüzü tanımamız, sonra da çok iyi tanıtmamız gerekiyor. Mevlevî ayinlerinde ortaya konulan müzik ve sema gösterilerini, Alevî semahlarını iyi araştırmalı, bir standart oluşturarak, politika hevesine kapılmadan tanıtmalıyız. Bugün Avrupa'ya kendimizi, Dış İşleri, Kültür Bakanlığı, medya vs. gibi resmi kanallarla tanıtmadık, ama Avrupa'ya işçi veya başka kanallarla giden Türk vatandaşlarımız, kültürümüzü tanıtmada yolunda başarılı olmuşlardır. Amerika'da yılda 600 bin ile en çok satan kitap, Mevlana'nın Mesnevi'sidir. Bu kitap bugüne kadar acaba Türkiye'de 600 bin adet satabilmiş midir? Kendi değerlerimizin farkına varıp onları uluslar arası alana taşımamız gerekmektedir. Ancak o zaman '*Somut Olmayan Kültürel Miraslarımızı*' Türkiye'nin dışında da tanıtmada imkanı bulabiliriz.

T.S.Ö.: Çok teşekkür ederim hocam.

A.G.: Ben de Millî Folklor'a teşekkür eder, başarılar dilerim.